

Годишњак бр. 12

Удружења грађана
**"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"**

Велика Госпојина
Аранђеловац 2013.

Годишњак бр. 12

Удружења грађана
**"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"**

Велика Госпојина
Аранђеловац 2013.

Јодушњак бр. 12

Издавач:
Удружење грађана
"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

За издавача:
Драган Јаковљевић

Уредник:
Иван Златковић

Фотографије:
Милан Илић
Небојша Радовановић
Велимир Јагодић
Душан Теофановић

Графичка обрада:
Милан Илић

Штампа:
"Загорац" Аранђеловац

Тираж:
300 примерака

Велика Госпојина
Аранђеловац 2013.

Предња корица:
Кружни ток и споменик Књазу Милошу
у доњем делу града

1. Повеља	1
2. Извештај о раду једанаесте Скупштине Удружења	3
3. Извештај о раду Удружења 2012/2013. год.	5
4. Финансијски извештај за 2013. годину	6
5. Предлог плана рада Удружења за 2013/2014. год.	7
6. Из архива Удружења (дописи и предлози)	9
7. За лепши изглед главне улице	11
8. Шетајући реконструисаном улицом	14
9. Једна варош - два Милоша	17
10. Урађен пројекат "Шумадијске кривуље"	18
11. Пруга у Копљарима	19
12. Сеоско домаћинство породице Милошевић	21
13. Из пера наших суграђана о нама	22
14. Културне активности Удружења	24
15. Вече о Вонгару	26
16. Представљање збирке песама Душана Бањца	28
17. Из поезије Омера Петојевића	29
18. Милу Недељковићу у част	31
19. Књиге пристигле на конкурс за награду "Миле Недељковић" за 2013.	33
20. Саопштење жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић"	35
21. Етнолошка истраживања у Брезовцу и Вукасовцима	36
22. Обичаји и веровања у селу Вукасовци	38
23. Неваљатне приче Владете Коларевића	39
24. Село Бања	40
25. Аранђеловачке пијаце и народни вашари	42
26. Једна историјска прича без наслова	48
27. Фрагменти из прошлости	51
- Из тестаментa Благоја Јовановића о подизању гимназије	51
- О нашој пружи (обраћање сенатора Лазара Анића)	54
28. Иди код Рате, да се играчи не пате	56
29. Др Милан Ташић (1941-2013)	60
30. Милосав Катанић Кале (1940-2013)	62
31. Љиљана Симићевић Теа (1952-2013)	64

*Бошко Љ. Бошковић, најмлађи члан Удружења
(годишња скујшћина 2012)*

Одлуком Скупштине Удружења грађана
"БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
одржане 09.11.2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

П О В Е Љ А

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

- * чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
- * чување спомена на историјске вредности града,
- * допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
- * допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
- * допринос очувању човекове средине,
- * допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
- * помоћ у развоју општих комуналних добара града и околине,
- * објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
- * унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
- * сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити придодавани нови задаци и проширивани нови правци рада.

Са прошлогодишње скуишћине Удружења (2012)

Извештај о раду једанаесте Скупштине Удружења

У Етно дворишту, дана 23.08.2012. године, одржана је једанаеста редовна Скупштина са следећим дневним редом:

1. Избор радног председништва
2. Извештај о раду Управног одбора
3. Извештај о финансијском пословању
4. План рада за наредну 2012/2013. годину
5. Избор председника и заменика Скупштине, чланова Управног и Надзорног одбора
6. Дискусија
7. Завршна реч.

Присутно је 40 чланова и пријатеља Удружења.

1. У радно председништво изабрани су: Властимир Мирић, Љиљана Бошковић, Мирјана Борисављевић. Записничар је Милан Илић.

2. Извештај о раду Управног Одбора поднео је Милутун Вељовић, изневши став да Удружење мора подстицати веће ангажовање својих чланова, као и да се морају примити нови и млађи чланови који би унели више идеја и ентузијазма у рад Удружења.

3. Извештај о финансијском пословању дат је у Годишњаку 11.

4. Поводом плана рада говорило се о могућностима у вези с пресељењем Удружења у нове просторије, о акцијама у вези с уређењем зграде старе Железничке станице, као и о традиционалним манифестацијама и новим програмима.

5. С обзиром да је ово и изборна скупштина, извршен је избор новог руководства Удружења. За председника Скупштине изабран је Иван Златковић, за потпредседника Мирјана Борисављевић.

Председник новог Управног одбора је Драган Јаковљевић, а чланови су: Ненад Радовановић, потпредседник, Љиљана Бошковић, Миодраг М. Бошковић, Невенка Поповић, Милутун Вељовић, Бора Десивојевић, Миломир Петровић. Чланови Надзорног одбора су: Добривоје Игњатијевић, Миленко Ивовић, Миодраг Матијашевић.

6. Дискутовало се о сарадњи с другим сличним удружењима, о могућностима повезивања са установама и институцијама ван Аранђеловца, о чему је говорила и Љубица Милошевић, посланица у Републичком парламенту Србије, као и о потребама да се настави активно с пословима у вези са "Шумадијском кривуљом", на шта је указао Миодраг А. Бошковић.

7. У завршној речи обратио се Иван Златковић говорећи о могућностима нових програмских идеја Удружења које би се односиле на издавачку делатност (снимање музичког диска женског етно вокалног састава "Вукасовчанке", објављивање књиге записа лирских песама из јасеничког краја Владете Коларевића, уколико дозволе финансијске могућности). Златковић се на крају захвалио свим пријатељима Удружења на помоћи и подршци.

Иван Златковић

Извештај о раду Удружења 2012/2013. год.

Традиционалне манифестације Удружења одржане су по плану: Бадњи дан, фарбање ускршњих јаја и манифестација Награда "Миле Недељковић", док са осталим активностима не можемо бити задовољни. Рад Управног одбора није на нивоу реномеа Удружења. Седнице су ретко одржаване, скоро увек без кворума, а активност Удружења ван оних традиционалних програма - скоро никаква.

Једино што је у свему овоме позитивно јесте да су скоро сви чланови опредељени да Удружење мора да нађе начин да изађе из ове апатије и настави рад. Верујемо да је ово пролазна фаза. Вероватно је овоме допринео наш проблем даљег опстанка у Етно дворишту. Досадашњем власнику је одузета имовина у којој смо ми битисали. Позитивно је и то што имамо обећање од Општине да нам у простору Етно дворишта дозволи постављање једног вајата за наше активности. Спорост у доношењу такве одлуке такође ствара проблеме у раду Удружења. Друштво има воље и идеја, али због свих горе наведених проблема не може лако да их реализује.

Када је у питању наш дугогодишњи и упорни рад на задатку "Шумадијска кривуља", учињен је озбиљан помак - завршен је и усвојен пројекат ревитализације пруге.

Велики број чланова удружења је уверења да ћемо на наредној скупштини изабрати ново руководство и кренути са пуно воље и елана ка бољим резултатима.

Управни одбор

Финансијски извештај за 2013. годину

Удружење се у 2013. години финансирао на сличан начин као и претходних година, и то:

- чланарином чланова Удружења
- донацијама од штампаних и објављених књига
- из буџета Општине Аранђеловац.

Напомена: Из буџета Општине се покривају договорно и са комплетним увидом само настали трошкови око целокупне организације и одржавања манифестације Награда "Миле Недељковић", чији је иначе покровитељ Општина Аранђеловац.

Удружење је у 2013. години имало до данас 19.000 динара прихода од донација и продаје књига, а на свом текућем рачуну тренутно има 70.000 динара.

Расходи који нас очекују у наредном периоду везани су за спровођење овогодишње манифестације Награда "Миле Недељковић". Поред Општине Аранђеловац и нашег Удружења организацију овог великог културног догађаја сваке године својим донацијама свесрдно помажу и привредници града, као што су: пекара "Јовановић", маркет "Фортуна", велепродаја "Крки" и др.

*Извештај саставио
Милан Крсмановић*

Предлог плана рада Удружења за 2013/2014. год.

План рада за наредни, једногодишњи, период између две скупштине сачињен је у складу са Повельом Удружења, започетим и традиционалним активностима, а све то усклађено са финансијским могућностима.

1. Допринос урбанистичком и архитектонском уређењу Аранђеловца:

1.1. наставити са радом на реализацији пројеката уређења:

- старог трга и
- железничке станице;

1.2. наставити са радом на реализацији пројеката пруге "Шумадијска кривуља".

2. Наставити са обележавањем значајних места и догађаја у вези с Аранђеловцем и околином повезаних са традицијом, историјом и културом.

3. Организовање културних манифестација:

3.1. Награда "Миле Недељковић";

3.2. књижевне вечери;

3.3. изложбе уметничких дела и народних рукотворина.

4. Традиционално обележавање хришћанских празника:

4.1. Бадњи дан, на старом тргу;

4.2. Велики петак у Етно дворишту - бојење васкршњих јаја за децу са посебним потребама;

4.3. Велика Госпојина - Дан Удружења.

5. Интензивирати рад на издавачкој делатности која је у многоме условљена финансијским могућностима Удружења.

6. Наставити до сада успешну сарадњу са сродним и хуманитарним организацијама.

7. У континуитету интензивно наставити рад на решавању проблема у вези са простором локације за седиште Удружења.

Како би Удружење могло да реализује све започете планове, а и нове, који доприносе популаризацији у средини коју већ више од деценије покушава да оплемени разним идејама и активностима, неопходно је да подмлади и омасови своје чланство.

Управни одбор

Из Архива Удружења (дописи и предлози)

Председнику Општине Аранђеловац,
господину Бојану Радовићу

За сваку похвалу је сваки посао, па и најмањи, када се ради на инфраструктури која утиче на побољшање услова живота наше свакодневнице. То се односи и на опсежне радове у нашој главној аранђеловачкој улици. Много пројектованог и урађеног је за сваку похвалу.

Међутим, да ли из разлога лошег урађеног пројектног задатка, или неусаглашености пројектаната, или лоше одрађене ревизије, има доста неодговарајућих решења, технички и функционално, а посебно у естетском смислу када је реч о електро-ормарима који се постављају по тротоарима.

Да ли је постојало друго техничко решење? Сигурно да јесте! Пропис предвиђа да "мерна места" потрошње електричне енергије не буду унутар катастарске парцеле, и да ормари морају бити приступачни испоручиоцу електричне енергије, али не и да буду ових димензија и у стојећем положају.

Да ли је неко покушао да реши проблем? Очигледно није! Да ли је нарушена новоуређена улица? Јесте! Да ли је неко питао грађане, житеље главне улице за мишљење? Није!

Има још много питања на која нема ваљаног одговора, али што је још горе ни покушаја да се проблем реши. Мислимо да је требало реаговати одмах после прве фазе - деонице (радови у Занатлијској улици) која је урађена и када су проблеми уочени. На многим местима, због неусаглашености у пројектанско-извођачком делу, имамо ситуацију да су тротоари толико сужени да се не могу мимоићи два пешака, јер се наспрам електро-ормара налази ново стабло или стуб за осветљење, а на појединим местима и ТТ ормар. Ови проблеми су посебно уочљиви у досадашњим деоницама где су и тротоари доста ужи.

Можда је тренутак да се приступи решењу овог проблема јер су наредне деонице рада пешачки много фреквентније и с објектима колективног становања, где би досадашње техничко решење било апсолутно непримерено. Такође, треба размишљати и о вандалима који насрћу на све, па је питање: шта ће корисник коме оштете опрему у ормару и остане без "струје"? Зар нисмо сведоци свакодневних насртаја на такву опрему, па чак и ону која је опасна по живот.

Наш допис схватите као најдобронамернији, у нади да ће се евидентни проблеми решити на најбољи могући начин.

У Аранђеловцу,
24.07.2013. год.

С поштовањем,
Арх. Милутин Вељовић

За Управни одбор
Инг. Небојша Радовановић

Достављено: председнику Општине, Општинском већу,
ЈП за планирање, ЕД Аранђеловац

За лепши изглед главне улице

У оквиру реконструкције главне улице у нашем граду, повађе-ни су дрвореди који су се налазили са обе стране улице.

Вађењем ових стабала "отвориле" су се фасаде које се налазе са једне и са друге стране главне улице. Запажамо да међу овим фасадама има и солидно уређених, али има и оних других, оштећених и запуштених које урушавају изглед наше вароши.

Покушаћемо да укажемо само на неке врло уочљиве објекте са оштећеним и истовремено ружним фасадама, као и на пар лепо уређених зграда које би нам могле послужити као узор.

На самом улазу у улицу Књаза Милоша, непосредно уз кружни ток саобраћаја, налази се неуређени простор и зграда старе гвожђаре "Краљево". На овој згради, на упадљивој страни (према бензинској пумпи "НИС"), могли би поставити паное-билборде туристичког садржаја, план града, путоказе, или старе фотографије вароши и бање.

У улици Књаза Милоша бр. 12 је напуштени продајни објект "Колектива" чији су огромни стаклени излози прелепљени хрпом подераних плаката који се годинама гомилају. Око таквог излога је запрљана фасада која се годинама полако осипа.

Интересантни, очигледно стари објекти у Књаза Милоша 22 и 24 захтевају обнову дотрајалих фасада. Реновирањем објекти би пружили лепши приказ у овом делу града.

Грађевински занимљива зграда у истој улици бр. 61, на којој стоји табла "Савез инвалида рада", неодложно захтева темељну реконструкцију.

У овом делу главне улице скоро све зграде су наслоњене једна на другу, а онда (преко пута доње поште) наилазимо на "зелену површину". Поред објекта некадашњег предузећа "Елка" налази се запуштени простор прекривен коровом, самониклим купинама, као и знатним количинама пластичног и осталог ђубрета.

У овом подужем сивилу наилазимо на једно заиста пријатно освежење. Апотека "Јовановић" привлачи пажњу врло лепо сложеним бојама на уређеној фасади.

Да ли овај, прилично усамљен случај, може позитивно деловати на окружење?

Непосредно иза, две ниске и врло типичне кућице за овај део града (бројеви 87 и 89) из неких старих времена, са обновљеним фасадама деловале би атрактивно.

Стару основну школу, која се налази дуж главне улице, непосредно до Жућиног паркића, многи Аранђеловчани памте као почетну степеницу свог дугогодишњег школовања. И овај објекат је у лошем стању и захтева озбиљну реконструкцију.

Преко пута старе основне школе наилазимо на две зграде са сређеним локалима у приземљу, који су у употреби, али су им спратови у црвеним грађевинским блоковима, док су на вратима изнад локала закуцане даске.

Са друге стране Жућиног паркића - стари објекат некадашње пекаре у очајном стању. Ружан и тужан!

У походу главном улицом наилазимо и на један - некада врло значајан објекат - ресторан "Устанак". Приближавајући се овом месту имате утисак да се налазите у некој запуштеној забити. Фасада прљава и ишарана графитима. Даске на некада лепој тераси - поломљене. Кров изнад терасе - проваљен. Тераса обложена трском која је одавно изломљена. Све у свему - простор на изванредној локацији од кога треба окретати главу.

Огроман објекат у ул. Књаза Милоша 140 већ неколико година стоји озидан, неомалтерисан, недовршен у сваком смислу. Да ли тако може у недоглед и колико још година.

Потом, наилазимо на још једно освежење. Вила "Мицкош" у главној улици број 180 са врло лепо уређеним двориштем и грађевином која неодољиво привлачи пажњу.

Зграда непосредно до "Интеза банке" (бр.190) привлачи пажњу ружичастом фасадом која се највећим делом ољуштила.

Ужи центар града који оставља заиста ружан утисак.

И на крају, близу уласка у парк, налази се напуштена и запуштена зграда (бр. 230) која се урушава, а истовремено угрожава безбедност пролазника.

Ово би био један кратак приказ неуређених фасада (са пар изузетака) у нашој главној улици. Да ли постоји начин, као што је обичај у другим градовима, да Општина помогне својим грађанима који немају довољно средстава и заједничким снагама ураде нешто на сређивању фасада и улепшавања нашег туристичког места?

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" се пре пар година бавило обнављањем фасада у доњем делу града. Неколико фасада је одрађено сопственим средствима чланова Удружења, а неке су урађене заједно са власницима објеката.

Наставимо са оваквим акцијама.

Боривоје Десивојевић

*Руинирани објекти у центру града
(бивша "Победина" пекара преко улаза Жућиног парка)*

Шетајући реконструисаном улицом

Верујем да су Аранђеловчани, као и ја, срећни и задовољни због реконструкције главне улице па ћемо коначно и ми, као и многи други градови у Србији, имати пристојно срећену главну улицу и тротоаре. Мада су многи градови то давно урадили, иако нису ни богатији од нас нити су познати туристички центри, ипак је добро што смо са озбиљном реконструкцијом започели, а започето ће се сигурно и завршити. Добро би било да то буде што пре, с обзиром да Аранђеловац постаје све пожељнија туристичка дестинација. Сигурно је да ће општи утисак о граду тада бити и много позитивнији уз већ лепе утиске које туристи имају о парку, хотелу “Извор” или Аква-парку.

Шетајући реконструисаном улицом размишљао сам како би град могао да изгледа лепше, уз не тако велика додатна улагања. Прво што ме је изненадило је чињеница да они дивни цветњаци који су последњих година красили улаз у град, ове године нису засађени. Заиста, не знам зашто. Нема ове године ни цветних “ваљака” на градском тргу ни ефектних жардињера на бандерама са висећим цветним аранжманима. Врло брзо и лако се одричемо лепих детаља којима смо се до недавно поносили.

Пала ми је у око чињеница да у целој реконструисаној Занатлијској улици нема ниједне корпе за ђубре, тако да и не изненађује чињеница што тротоари нису довољно чисти. Често се могу видети и трагови уља из кола паркираних на новим плочницима, што је заиста недопустиво и што би полиција требало да санкционише.

Сигурно сви очекујемо што скорију садњу одговарајућих уличних стабала, која ће не само улепшати изглед “оголеле” реконструисане улице већ и делимично заклонити велики број оронулих и неуређених фасада, о чијем уређењу се треба озбиљније систематски позабавити.

Нажалост, запазио сам и велики број празних локала, посебно у доњем делу града, али и неуређене и неосветљене излоге. Можда би Туристичка организација општине могла да апелује на њихово уређење, кроз акцију “Најлепши излог” и томе слично.

*Некада реномирани ресторан "Устѣнанак" (горе),
бивши продајни објекти "Колекѣива" (доле),
(да ли је уошѣиѣ пошѣребан коментѣр?)*

Реконструисана улица би могла да изгледа много лепше и привлачније уколико би на проширења тротоара, каквих има посебно на раскрсницама са споредним улицама, биле постављене велике цветне жардињере или “цветни ваљци”. На тим местима би се могле поставити и табле са важним информацијама о туристичкој и културној понуди града. Морам да напоменем да је за сваку похвалу дивно срећен кружни ток, али апелујем и на грађане да чувају те лепе цветне површине које су прави украс града.

Било би лепо и атрактивно када би се фасаде неких лепих старих зграда у главној улици осветлиле декоративним осветљењем бар у јеку туристичке сезоне, када у граду има доста туриста. То не само да ради Београд већ и многи други градови у Србији који претендују да буду значајне туристичке дестинације, или то већ јесу.

Нешто што би свакако требало урадити је заклањање потпуно руинираних фасада зграда у којима нико не станује, а које често служе и као депоније смећа. Једна од њих је и зграда у Занатлијској улици на самом улазу код раскрснице, мада таквих зграда има још. То би могло врло једноставно да се реши постављањем великих рекламних застора са сликама старог Аранђеловца, парка или са рекламама успешних фирми (Пештан, Бекамент, хотел Извор, Аква парк и сл.)

Идеја је пуно али реализација бар дела наведених би свакако био велики помак у правцу значајнијег и свеобухватнијег уређења града и стварања нове и лепше слике о нашем граду.

Да закључим и поручим: град треба волети и чувати сва његова материјална и културна добра, поштовати и неговати његову историју и традицију и ту љубав преносити млађим генерацијама.

Душан Извонар

Једна варош - два Милоша

Некада мало село Врбица, тридесетих година деветнаестог века, по налогу Књаза Милоша ушорава се поред реке Кубршнице и Велики господар тај део Врбице проглашава за варошицу. Развојем занатства и трговине развија се и варошица. Велики господар у својој другој владавини даје новац да се направи црква Светог архангела Гаврила, а варошицу проглашава за варош и даје јој име АРАНЂЕЛОВАЦ.

Дугогодишња жеља да се родоначелнику подигне споменик реализује се деведесетих година прошлог века. Тадашња локална власт одлучује да се споменик постави тамо где му место није и да аутор споменика буде Србин Сван Вујачић, уметник из Загреба. Приликом избора места нису помогле примедбе неких грађана да Милош није подигао варош у Буковику већ у варошици Врбици и да му место није у парку Буковичке бање већ на старом пијацу или код цркве. Испоставило се да место постављања споменика није највећи проблем. Већи проблем од тога је што биста, ни по лику, ни по карактеру није личила на Књаза Милоша. Када је једне суботе макета будућег споменика стигла на Венчац, где је требало да се клеше, наша позната уметница Ангелина Гаталица, која је ту клесала скулптуру мајке и детета у белом мермеру, замолила је нас присутне да, ако имамо било какав утицај, спречимо ову културну диверзију. Примедбе нису уважене и споменик је постављен ту где се налази скоро више од двадесет година.

Пре три године општинска власт са председником др Швабићем наручила је да се уради и постави нови споменик, а у избору места је највише помогло Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859". Споменик је дело Дринке Радовановић. Постављањем новог споменика мислимо да смо исправили неправду коју смо учинили према Великом Милошу.

Сада је на потезу нова власт у Аранђеловцу да реши питање уређења старог градског трга и тиме доњем делу града врати стари сјај.

*Удружење грађана
"Баштина и Будућности - Аранђеловац 1859"*

Урађен пројекат "Шумадијске кривуље"

У априлу ове године Општини Аранђеловац је достављен "Главни пројекат обнове и реконструкције пруге узаног колосека Аранђеловац - Младеновац, деонице Копљаре - Аранђеловац".

До сада са пројектом није ништа урађено па очекујемо, када прође прослава Дана града и заврше се годишњи одмори, да ће председник општине, представници нашег Удружења и Одбор за Шумадијску кривуљу наставити са активностима у вези са реализацијом пројекта.

Јул 2013.

Хаџи Миодраг Бошковић

Зграда железничке станице у Кољарима

Пруга у Копљарима

Нешто више од 11 километара пруге Младеновац - Аранђеловац налази се у атару села Копљаре. У почетку - станица, а касније саобраћајно транспортно отпремништво, Копљаре је имало три колосека. Станична зграда се налазила у км 18+040 са десне стране пруге Младеновац - Аранђеловац. Копљарци су били изузетно поносни на своју станичну зграду која је на целој прузи, осим аранђеловачке и почетних, подигнута на спрат. Налазила се усред села и својим изгледом доминирала целом околином остављајући на путнике незабораван утисак.

Осим "Пречана", пругу је градио и један број Копљараца и то као обична физичка радна снага. Радило се ручно. Материјал се превозио колицима и запрежним колима.

Први воз кроз Копљаре прошао је 25. октобра 1904. године. Копљарци су на својој станици приредили свечаност и право народно весеље уз учешће и старог и младог. Путнички саобраћај је почео 25. марта 1905. године. Први воз се састојао од локомотиве и једног вагона. Пошто у Аранђеловцу још није била саграђена окретница за локомотиве, воз се кретао напред-назад.

На перону станице тројица Копљараца су 1903. године, при изградњи пруге, засадили шест липа и три платана који и данас, после 105 година красе овај простор. Били су то Милан Максимовић, Светолик Перишић и Љубомир Благојевић. Истина, неко је почетнички обликовао крошње дрвећа престругавши стабла испод најнижих грана. Дрвеће је издржало ово "улепшавање"- израсли су ластари који су данас велике гране, али оне некадашње лепоте њихових крошњи нема.

Липе и платани су напредовали ширећи своје крошње пружајући хлад народу који је путовао или је на клупама у хладу некога испраћао или дочекивао. Око станице биле су цветне леје. На зидовима станице - саксије са цвећем. Недељом и празником на станици је бивало изузетно живо. Окупљала се омладина и музиканти и играло се коло.

У почетку Копљарци су радили само као пружни радници. Остало особље било је из крајева у којима је железница већ имала

неку традицију. Касније се стање променило. Копљарци су завршавали школе и курсеве за остала занимања која су била потребна железници.

Из станице Копљаре, осим превоза путника полако почиње и превоз производа из воћњака и башти Копљараца. Тако се почиње са утоваром и превозом гајби грожђа и шљива и балона и бурића са вином и ракијом који се продају на све стране. Железничари су, али не само они, долазили у Копљаре за вино и ракију за своје светковине - славе, свадбе, Божић, Ускрс... Многи су увек куповали код истих продаваца који би им се за ту верност реванширали превозом балона и бурића са вином и ракијом на станицу својим запрегама... Путницима из воза мали Копљарци су продавали воће на везу или на комад, зависно да ли се радило о вишњама и трешњама или о кајсијама и крушкама.

*Зайисао и снимео
Велимир Јагодић*

*Лиће и ђлашани који и данас, ђосле 105 година красе
ђросђор исђред зграде железничке сђтанице у Кођљарима*

Сеоско домаћинство породице Милошевић

У делу Етно дворишта којим је газдовао наш оснивач Миодраг Бошковић и које је пресудом суда одузето власнику Бошковићу, чији је спор покренуо општински правобранилац још 2002. године, било је седиште Удружења грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859".

Решењем председника Општине Аранђеловац формирана је комисија која је 16. маја 2013. године извршила примопредају дела дворишта које је Миодраг Бошковић још 1994. године купио од бившег власника, сада покојног Илије Милошевића, а преостале две трећине дворишта су већ припадале Општини Аранђеловац, пошто Илија није имао наследнике.

Удружење има обећање представника Музеја града Аранђеловца да у делу Етно дворишта постави један вајат са чијим предлогом ће се сложити и Завод за заштиту споменика културе из Крагујевца. Надамо се да до реализације тог одобрења можемо несметано боравити у досадашњем простору, односно у простору којим је газдовао наш члан.

*Удружење грађана
"Баштина и Будућност" - Аранђеловац 1859"*

ИЗ ПЕРА НАШИХ СУГРАЂАНА О НАМА

БАШТИНА И БУДУЋНОСТ

Стална прича мога чиче
Баштина-будућност
Да сазнамо ко смо, шта смо
Једина могућност.

Зато вечно питање
За све наше људе
Шта је било некада
А шта ће да буде?

Баштина су она дела
Што су људи свили
Да бисмо знали ко смо
И какви смо били.

Каква нам је била варош
Какво некад село
Шта су људи радили
И како се јело.

Клопарао некад "ћира"
То је прича дуга
За будућност треба нам
Шумадијска пруга.

И опанци и ципеле
Према парку пошли
Кроз Шарену капију
У будућност прошли.

Од сељака Етно кућа
Од Књаза је Старо здање
За будућност оба
Дала су имање.

Велике и мале ствари
Што чинише преци
Оставили своја дела
За сећање деци.

И деца ће бити дужна
Према својој деци
Јер дањашњи потомци
Биће сутра преци.

У животу увек буде
Једина могућност
Све старо је баштина
А деца будућност.

Љиљана Б. Бошковић

*Посвећено мом браћу Бошку Љ. Бошковићу,
најмлађем члану Удружења и његовом чичи -
Миодрагу А. Бошковићу, једном од оснивача
Удружења грађана
"Баштина и будућност" - Аранђеловац 1859"*

У Аранђеловцу, 2011.

Културне активности Удружења

Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" свој рад заснива на културолошкој основи која представља бригу о духовној и материјалној култури, традицији српског народа, залажући се, истовремено, и за савремене облике уметничког и научног стваралаштва.

У току ове године Удружење је организовало прославу Бадњег дана на нашем градском тргу у доњем делу вароши. Ово традиционално окупљање сваке године привлачи све више житеља града који овакав вид дружења сматрају правом духовном светковином. Такође, и бојење васкршњих јаја већ је традиционални програм забаве и едукације за децу са посебним потребама, а у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу" из Аранђеловца.

Крајем септембра прошле године одржана је манифестација Награда "Миле Недељковић". Ова већ традиционална научно-културна манифестација окупила је и ове године најзначајније делатнике из области проучавања народне традиције нашег народа, као и ученике и студенте аранђеловачких школа и Београдског универзитета који су учествовали у реадиначарском истраживачком раду.

Половином децембра, Удружење је организовало представљање сабраних дела Б. Вонгара (Сретена Божића), аустралијског знаменитог писца и хуманисте српског порекла. О Вонгаровом делу инспирисаном абориџинском културом и паралелама са родном Србијом, говорили су његови београдски издавачи, преводиоци, пријатељи и књижевни критичари. На почетку је био приказан и документарни филм о Вонгару у продукцији РТС-а.

Удружење се представило и као издавач. Промовисана је збирка поезије аранђеловачког песника и културног радника Душана Бањца. У занимљивом амбијенту Арт клуба, разговор о књизи под називом "Изнад снова и година" представљао је посебан поетски и уметнички доживљај.

У протеклом периоду Удружење је остварило добру сарадњу са Удружењем новинара Србије, аранђеловачким установама културе, Задужбинским друштвом "Први српски устанак", Удружењем "Деца у срцу", Удружењем ликовних уметника Аранђеловца, градским школама, медијским кућама РТС, РТВ "Шумадија", ТВ "Сунце".

Показује се да је концепција за коју се залаже Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељена на вредностима које наилазе на све већу потврду и интересовање, превазилазећи локалне оквире, што показује и све већи број поклоника наших програма.

Иван Злајиковић

Вече о Вонгару

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" и Центар за културу Аранђеловац, у петак, 07. децембра 2012. године, у аранђеловачком Дому омладине, организовали су вече посвећено чувеном аустралијском писцу Б. Вонгару (Сретену Божићу), пореклом из шумадијских крајева (село Горња Трешњевица код Аранђеловца).

Овај необични човек, авантуриста, хуманистичко-ангажовани писац, посветио је свој живот очувању абориџинске традиције и културе, а његове књиге преведене су на многе језике света. Његов немирни дух водио га је кроз многе европске земље, познавао је Жана Пола Сартра, Симон Де Бовоар, Самјуела Бекета. Стицајем околности обрео се међу аустралијским домороцима Абориџинима (оженио се Абориџинком), почевши да пише о њима на енглеском, не познајући ни реч овог језика.

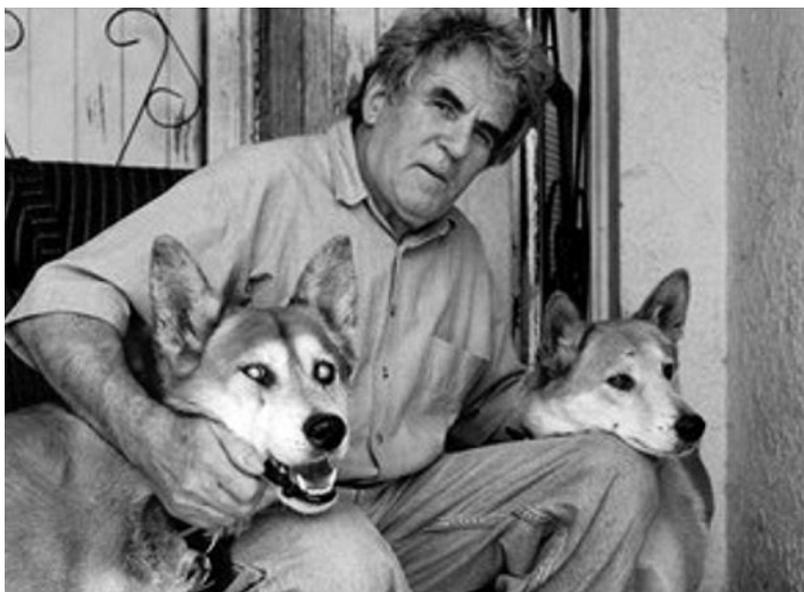
Вонгар данас, у позним годинама, живи на имању недалеко од Мелбурна, окружен својим дингосима (пустињским псима). Овај савремени Одисеј посветио је свој дух и стваралаштво хуманистичкој мисији очувања абориџинске цивилизације и културе, устајући јавно против сваког агресивног чина белог човека над овим народом. Вонгар своју инспирацију налази у животу и обичајима Абориџина, у свету њихових митова и фолклора, указујући на симболичку сличност са Србима, и трагичну историјску судбу ових народа.

Треба имати у виду да је пре неколико година аранђеловачки Центар за културу објавио Вонгарову песничку збирку *Билма* (у преводу његовог великог пријатеља Моме Димића), овенчану наградом "Стив Тешић" коју додељује Министарство за дијаспору Републике Србије.

О изабраним Вонгаровим делима на српском говорио је издавач Војо Станишић, приређивач проф. др Александар Петровић и Владета Коларевић. На почетку вечери приказан је и документарни филм о Вонгаровом животу и стваралаштву, ауторке Ружице Лукић, у продукцији РТС-а. Програм је водио и одломке из Вонгарових дела читао Омер Петојевић.

Иван Злајковић

Срећен Божић (Б. Вонгар)

Представљање збирке песама *Изнад снова и година* Душана Бањца

Удружење "Баштина и Будућност - Аранђеловац 1859" наставља са издавачком традицијом. У другој половини 2012. године објављена је збирка песама Душана Бањца под називом ***Изнад снова и година***. Ова занимљива и зрела песничка књига представљена је крајем фебруара 2013. године у просторијама Арт клуба Удружења ликовних уметника Аранђеловца.

О карактеру Бањчеве лирике говорили су Јелена Ђорђевић, рецензент, Иван Златковић, уредник, Владета Коларевевић, критичар и књижевни тумач. Стихове из збирке читао је песник Душан Бањац уз гитарску пратњу Васиља Попоског, ученика Музичке школе "Петар Илић". Истакнуто је да је Бањчева поезија мисаона, али и експресивна, јаких и упечатљивих мисли и слика, која на посебан симболичан, каткада и иронијски начин, обликује поетску представу о свету у којем се песник обрео. Ова лирика је јасан глас искреног хуманизма и побуне против сваког вида неправде и неслободе, трагање за идентитетом високо моралног устројства, представљајући поруку која у естетском руху зрачи универзалношћу.

Душан Бањац је, како стоји на корицама ове књиге, "одмерено и свечано отпевао своју висинску песму 'изнад година' у знак спомена и човечанске љубави према онима који то данас не могу чути на други начин, осим преко поезије".

Иван Златковић

Из поезије Омера Петојевића

Омер Петојевић је рођен 1959. године у Сомбору. Лирику је објављивао у периодичкој штампи, а заступљен је и у две антологије српског песништва. Објављујемо овом приликом стихове из његове прве песничке збирке *Ујед за усну* (Народна библиотека "Свети Сава" и Арт форум из Аранђеловца, 2013).

Омер Петојевић живи и ствара у Аранђеловцу и значајан је сарадник нашег Удружења.

ВЕРОВАЊЕ

гледам свог Бога
шта вреди
не уем га
нацртати

можеш ми
само
веровати

ПРЕД БОГОМ

Слаб у снази
да будем
ћутим

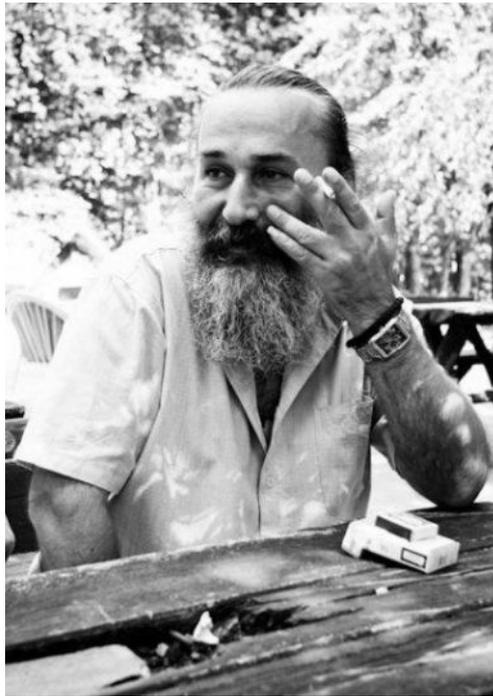
Ни реч нисам
тек три сам тачке
или несувисле реченице
властитог живота

ОДЛАЗАК

поново устајем
зар се то мора
објашњавати

кад пристигну
анђеоски коњаници
хоће ли ме
препознати

Омер Пеџојевић

Милу Недељковићу у част

Удружење грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" утемељило је 2009. године награду "Миле Недељковић" за најбољу студију из области савремене српске фолклористике (етнологије и антропологије, етномузикологије, народне или усмене књижевности). Награда носи име једног од најзначајнијих наших етнолога, истраживача народне традиције и историје.

Жири који сваке године бира најбољу књигу из области којима се Недељковић бавио чине поштоваоци његовог дела и врсни научници: академик Патар Влаховић, проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић и Јасна Бјеладиновић-Јергић.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" култоролошког је, научног и едукативног карактера, а прошлогодишњи програмски концепт (крајем септембра 2012) подразумевао је доделу Повеље "Миле Недељковић" за животно дело (добитник је проф. др Драгослав Девић), као и Награде "Миле Недељковић", која је уручена Сањи Радиновић за музиколошку студију *Облик и реч*, у издању Факултета музичке уметности из Београда. Свечану доделу награде оплеменио је наступ етно ансамбла "Бело платно" из Београда.

У оквиру прошлогодишње манифестације организована је и трибина на којој се разговарало о савременим генеаложким истраживањима у Србији (о породичном стаблу и пореклу породица). О овоме су говорили Мирослав Нишкановић, аутор значајних књига о овој теми, Владета Коларевић, уз Мила Недељковића најпреданији проучавалац порекла породица и становништва у шумадијским крајевима, као и Часлав Недељковић, информатичар, чија су технолошка знања и презентација приступа нашим и светским генеаложким базама овој трибини пружила и посебан интерактивни карактер.

Значајан сегмент манифестације представљала је и активност Студентске истраживачке радионице "Миле Недељковић" у шумадијском селу Вукасовци. И ове године, учесници радионице су били студенти Београдског универзитета са етнологије, антропологије и етномузикологије (координатор је био Рајко Матић, један од најпознатијих српских здравичара и посленика у очувању народне традиције). Сакупљени материјал се обрађује и класификује, постајући темељна база за проучавање народне културне баштине Шумадије.

Манифестација Награда "Миле Недељковић" обухвата традиционално и фолклористичке радионице за ученике аранђеловачких основних и средњих школа. Ове радионице се односе на стицање основних знања из области изворног традиционалног певања (музичка радионица "Звонце" коју је водила етномузиколог Бојана Кнежевић), затим курс етно фотографије ("Етно разгледница", радионица Славише Живковића, познатог шумадијског уметника и наивца, етно фотографа), као и луткарска радионица "Змај", на којој су се израђивале лутке од природних и еколошких материјала (курс је водио Милош Јовичић, академски сликар). Учесници су имали прилику да у посебном амбијенту аранђеловачке Етно куће и јавно прикажу радове настале на овим радионицама.

Један од циљева ове манифестације је и утемељење Српског фолклористичког центра у Аранђеловцу, што би подстакло реализацију многих савремених културолошких идеја које се темеље на научно-популарном, компаративном, едукативном и стваралачком односу према народној традицији. Подршку за ову значајну манифестацију пружили су Општина Аранђеловац и Министарство културе и информисања Републике Србије.

Иван Злајиковић

Књиге пристигле на конкурс за награду "Миле Недељковић" за 2013. годину

На овогодишњи конкурс је стигло 11 наслова. Књиге су поређане по азбучном реду презимена аутора.

1. Жикић Бојан, **Мисао, култура, идентитет**, Српски генеалогски центар, Филозофски факултет Универзитета у Београду, Београд 2012.

2. Јокић Јасмина, **Краљичке песме**, Ритуал и поезија, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2012.

3. Каишаревић Љубомир, **Крађа младе** (играказ), Српски културни центар Модрича, Добој, 2012.

4. Клеут Марија, **Из Вукове сенке**, Огледи о народном песништву, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2012.

5. Љубинковић Ненад, Дрндарски Мирјана, **Први српски устанак - од историје до "народне историје" и њене усмене митизације**, ИП Наша прича плус, Задужбинско друштво "Први српски устанак", Београд - Орашац, 2012.

6. Milić B. Radovan, **Svetski rat protiv jednog čoveka**, Slovensko-srbsko kulturno humanitarno društvo, Slovenske Konjice, 2011.

7. Питулић Валентина, **Усменост и веродостојност**, Филозофски факултет у Нишу, Филозофски факултет у Косовској Митровици, 2012.

8. Rakočević Selena, **Tradicionalni plesovi Srba u Banatu**, Kulturni centar Pančeva, Gradska biblioteka Pančevo, 2012.

9. Radulović B. Lidija, **Religija ovde i sada**, Revitalizacija religije u Srbiji, Srpski genealoški centar, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Beograd, 2012.

10. Станојевић М., Андрејић Ж., Радић Р., Гавриловић И., Јанојлић Д., **Село Вучић у Шумадији**, Рача Центар за митолошке студије Србије, Културни центар "Р. Домановић", Крагујевац, 2012.

11. Сувајцић Бошко, **Дновиде воде**, Orpheus, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Нови Сад, 2012.

Саопштење жирија о ужем избору за награду "Миле Недељковић" за 2013. годину

Жири у саставу академик Петар Влаховић, проф др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић, Јасна Бјеладиновић-Јергић, на последњем састанку одржаном средином јула, сачинио је ужи избор студија које конкуришу за награду "Миле Недељковић" за најбољу књигу из савремене српске фолклористике.

У ужи избор ушле су следеће студије (поређане по азбучном реду презимена аутора):

1. Јокић Јасмина, **Краљичке песме**, Ритуал и поезија, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2012.

2. Клеут Марија, **Из Вукове сенке**, Огледи о народном песништву, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2012.

3. Љубинковић Ненад, Дрндарски Мирјана, **Први српски устанак - од историје до "народне историје" и њене усмене митизације**, ИП Наша прича плус, Задужбинско друштво "Први српски устанак", Београд - Орашац, 2012.

4. Питулић Валентина, **Усменост и веродостојност**, Филозофски факултет у Нишу, Филозофски факултет у Косовској Митровици, 2012.

5. Ракочевић Селена, **Традиционални плесови Срба у Банату**, Kulturni centar Pančeva, Gradska biblioteka Pančevo, 2012.

Коначну одлуку о овогодишњем добитнику награде "Миле Недељковић" жири ће донети почетком септембра, док ће награда крајем истог месеца бити и свечано уручена у Аранђеловцу.

Иван Злајићковић

Етнолошка истраживања у Брезовцу и Вукасовцима

У оквиру истраживачке радионице "Миле Недељковић", студенти етнологије, антропологије, филолошких наука и етномузикологије, током 2011. и 2012. године боравили су у селу Брезовцу и Вукасовцима. Овом приликом објављујемо само део сакупљеног материјала.

Обредне поворке у селу Брезовцу

Обредне поворке представљале су део религијског понашања код Срба. Био је то један од начина да се успоставе повољни односи или пак неповољни са натприродним силама.

Учесници су се трудили да ступе у контакт са оностраним, да покрену или зауставе делања оностраног разним магијским радњама. Све то било је праћено специфичним начином одевања, песмама и играма.

Обредне поворке имале су своју основну функцију, а то је да обезбеде плодност, како људитако истоке и њива.

Обредне поворке садржале су и социолошки значај. Тада би се млади људи забављали, све несугласице које су постојале биле би опроштене.

Грађа

Да постоје трагови обредних поворки у селу Брезовац надомак Аранђеловца, говоренам разни усмени и писмени извори. Некад су се увелико одржавале, а данас их само чујемо у причама старијих мештана Брезовца који их се радо сећају.

Уз помоћ прикупљеног материјала сазнала сам да је овај крај препознатљив по крстоношама. Обично су то били младићи који су се препоручили јавном животу села, а уједно били и препоручени од стране села својим карактерним понашањем. Крстоноше су се налазили код цркве и ту су добијали барјаке, иконе, звона и остале предмете које би носили са собом од записа до записа.

Карактеристично за ову поворку је и то да се близу записа износила храна односно млеко и млечни производи, а тај обичај је имао улогу да поспеши здравље у народу. Такође, према речима Владете Коларевића, свако је могао да понуди јело испред куће (млеко, кајмак...).

Када би крстоноше завршиле са обиласком села, и ако би се десило да не саставе круг, магијски круг, који је имао улогу да штити село од непогода, постојао је посебан обичај. Младић који је био најгрлатији, из последњих кућа звао би домаћина. Викао би од куће до куће, које су биле обод тог замишљеног круга.

Током обредне поворке крстоноша обично се певало. Постоје разне песме, међу њима је и "Крстоноше Бога моле", коју нам је певала Бранка Максимовић из села Брезовац.

Такође су се одржавали и разни обреди на Бадњак, Ђурђевдан, Уранак, Божић.

Уочи Божића одржавале су се игранке. У тадашње време није постојао културни центар, и из тог разлога игранке су се одржавале на радним качарама. Народ је долазио на коњима, свирало се у свиралицу, певало се, играло. Да би се разгласило да је игранка почела, младић би се попео на оближње брдашце и три пута викао: "Дођитеее на игранкууу, на качаруууу!"

Уочи Ђурђевдана одржавала се обредна поворка с пилетом. За ову поворку карактеристично је да потиче из магије древних народа и да је кружног облика.

Закључак

Обредне поворке су се великим делом задржале само у сећању мештана Брезовца. Данас су обичаји, предмети, музика везани за нашу традицију сачувани само у етно собама и музејима.

Улогу очувања наше традиције и обичаја преузели су такође и културни центри у којима се одржавају разни скупови и манифестације. Основни задатак тих скупова јесте да подсети људе на нашу богату традицију и обичаје, да будемо поносни на њу, и да се трудимо да не заборавимо своје корене.

Марџина Балеј

Обичаји и веровања у селу Вукасовци

(О врачарама, анђелима, вештицама)

Овај рад заснован је на теренском истраживању у селу Вукасовци код Аранђеловца, септембра 2012. године. Нас три студенткиње Филозофског факултета, са катедре Етнологија и антропологија, радиле смо интервјуе са женама из села и сазнале да су, по веровању, у селу и околини постајала разна натприродна бића и силе (анђели, вештице...).

Једна од тих прича говори о врачари Цани, која је живела у суседном селу. Према речима наших испитаника, Цана је била позната по томе да је увек налазила лек за сваку бољку. Овој врачари су се обраћале жене које нису могле да имају децу, молећи да им помогне. Она би им објашњавала да морају саме, без присуства мужа, да преноће у њеној воденици. Како би им она рекла, тачно у пола ноћи доћи ће анђео са планине. Међутим, тај анђео је, у ствари, био један обичан човек који је само био обучен у бело. После годину дана жене су са мужевима долазиле код ове врачаре, доносећи јој силне дарове захвалне што су добили дете. Оваквих случајева је било много. Оно што смо сазнале од бака које су нам причале ове приче, јесте да се овај човек, који се прерушавао у анђела, на крају обесио. Како кажу, вероватно га је мучила савест и сазнање да у селу и околима има толико деце.

Током боравка на терену чуле смо и причу о једној вештици (врачари). Према веровању, била је у стању да лечи, излива страх, чак и прекида нежељене трудноће. Према речима испитаника, дешавало се да девојка затрудни и у том случају би била одбачена од друштва. Када смо питале на који начин је народ знао да су девојке имале прекид трудноће, речено нам је да се то знало на основу изгледа, њеног физичког стања, била би сва бледа, испијена.

Као и свугде у Србији и у овом малом селу за безизлазне ситуације давала се моћ натприродном, тако да ништа није чудно што су постојале врачаре, вештице, анђели и друго. Оно што се истиче изнад свега јесте велико срце и топло гостопримство ових људи, као и спремност да у сваком моменту помогну колико год могу.

Ирена Маловрх, Селена Пауновић, Марџина Балеј

Неваљатне приче Владете Коларевића

*(Записи народног особеног стваралаштва
из Горње Јасенице у Шумадији)*

ПИСАНИЈА

Пођу ти калуђер и ђакон из једног манастира у писанију по народу, и водећи манастирску кобилу на којој је седео калуђер, ђакон објашњаваше народу да ваља ради кућевног напретка, ради паћења и другог берићета да се нешто приложи светлом манастиру, што је и калуђер потврђивао, а народ, кол'ко је био могућан, прилагао, ил' писао да ће дати, поименце наводећи шта и колико.

Идући тако од села до села, од куће до куће, пут их нанесе поред дома једне младе удовице, наједрале к'о пуце. Само што је изгубила стид, те погледом, разгонећи облаке, обаљује коње и јунаке. Обрате се они и њој, казујући којим добром по народу иду. Она ти, онако нескресана, како је бог даде, рече да сем оне њене женске несрећнице под кецељом нема друго шта да приложи светлом манастиру, те се плесну руком по трбуву, и то једну половину - рече - а оном другом половином да се издржава.

Кад чу то, дрну се онај старији калуђер: - Ајд, отале, сотоно...! Ал', ђакону заиграло око, па се само осме'у и поведе оно манастирско кљусе, све гледајући да и ноћ увати у повратку близу куће те удовице. Тако и би. Пред први сумрак бануше они пред њену авлију, а ђакон ће рећи: - Пребодобни оче, да свратимо код ове рабе божије да осиноримо оно што је наше од онога што је богу обећала? Калуђер ти на то тек одврати: - Па, ако имаш ш чим, ти, ваистину, сврати те осинори... мен' се плајваз сав истрошио од ове писаније.

Према казивању Слободана Јовановића Јаког из Бужеља - Брезовац.

Село Бања

Бања је важила као врло напредно село, са врло вредним људима. То је село виноградара, воћара, сточара, баштована. Први су изградили почетком 20. века огроман вински подрум на задружној основи. Своје грожђе су одмах предавали тој задрузи на прераду и извесно време одлагали наплату да би после реализације вина све поштено поделили. Углавном су сви били задовољни тим удруживањем. У чланство су примили и краља Александра, да и он своје грожђе из Тополе предаје као и сви задругари. Мало незадовољан, краљ Александар тражио је да се његово грожђе прима преко реда и упише са мало више шећера. Сељаци у Управном одбору, на једној од својих седница, одмах га искључе из чланства, што је код некога изазвало велико изненађење, а код других и задовољство што се тако поступило.

У селу је било најмање 50 домаћина који су били претплаћени на стручну литературу за одгајање свих култура, најмање 20-30 је добијало дневне листове "Политика" и "Време" и још неке информативне новине.

Бањанци су били опозиција режиму. Много Бањанаца је за време Другог светског рата страдало. Бања је имала 400 домаћинстава а за време рата изгубила је 99 својих суграђана од 18 до 45 година, што значи да је свака четврта кућа изгубила по једног члана породице. На нашу жалост и несрећу, страдао је и прота Јеремија Исаковић, човек висок преко 2 метра, који је сам обрађивао 4ћа винограда, поливао лозу кантом од 35л (а просек и стандард поливаћих канти је 16л). Да не би губио време, да се враћа на кацу да насипа бордовску чорбу, његови синови су за њим носили у кантама и на лицу места му сипали у канту, тако да је није скидао цео дан са леђа. Душан, најстарији син, био је хемијски инжењер, Милош и Драгомир правници, а најмлађи Петар - учитељ. Толико исто је било и снаха, а деце толико много да никада нисам ухватио њихов тачан број. Нажалост, прота и син Драгомир су изгубили главе од наших изрода. Петар, као најмлађи, страдао је у немачком логору као официр.

Још један од великих пријатеља Бање, коме Бањанци много дугују, страдао је на исти начин као и прота. Наиме, немачки држављанин доктор Владимир Шпрингер, који је преживео Хитлерову кристалну ноћ, уз помоћ пријатеља из Гестапоа, успева да побегне и дође до Београда. Као лекар јавља се министарству здравља Краљевине Југославије и уз његов пристанак министарство га шаље у Бању. У Бањи формира ординацију и апотеку. Бањанци га изузетно завољеше, био је изузетан стручњак и добар човек, врло вредан, ништа му није било тешко, па ни да по киши, блату и снегу обилази болесне, а поготову децу. Сељаци су га често завијали у ћебад и промрзлог и покислог враћали у стан, али се он никада није жалио. Код њега је служио, ложио ватру и чистио покојни Слободан Минић за кога се сигурно зна како је завршио заједно са још двојицом својих другова. На иницијативу доктора Шпрингера Бањанци прихвате, заједно са Липовчанима и Брезовчанима, да изграде јединствену болницу у селу која би располагала са 25 лежаја, потребним особљем и негом као у свакој болници, док би за више специјалистичке прегледе долазили професори из Београда, са чиме се министарство потпуно сложило и одобрило почетак изградње. Ова болница је била изграђена и скоро завршена, стављена и столарија, до 1939. год. Било се застало због недостатка средстава, а у том периоду долази до рата и потпуног прекида. Доктор Владимир Шпрингер бива убијен и његов сан о тој болници се не остварује. Њој је у међувремену промењена намена, али стоји као сведочанство о једном времену.

Када се овај трагични догађај десио, а доктор убијен негде у Шаторњи, Бањанци оду до Шаторње и под окриљем ноћи изваде леш, донесу га и исте ноћи покопају на бањанском гробљу. На жалост, гроб му није обележен, а сада од свих живих сведока, који су савременици тога доба, остало нас је само троје. Плашим се да после нас ово не падне у заборав. Зато, упућујем апел добрим племенитим људима да помогну да се на било који начин место где почива овај добри човек обележи и тако сачува историјска истина, јер све буде и прође, а добра дела ће остати заувек.

Такође, ни Благоје, ни Цака Јовановић нису живи, али дело њихово - аранђеловачка гимназија, кроз коју је прошло много генерација, подсећа нас на то да морамо чувати успомену на такве добре људе.

Никола Минић

Аранђеловачке пијаце и народни вашари

Пијац-а (итал. piazza), трг - тржница, сеже у далеку историјску прошлост, у време стварања првих античких насеља и градова. Још је грчки филозоф Сократ (470-399. године пре н. е.) ишао по трговима и људима приповедао о значају развоја ратарске производње. Овај тренд продаје животних намирница задржао се све до данашњих дана. Вековну навику већине становништва да се свежим намирницама снабдева на зеленим пијацама неће моћи још дуго времена умањити ни савремена трговина, ни модеран маркетинг, ни моћне медијске рекламе.

Аранђеловац, као и друга насељена места, има дугу и занимљиву традицију својих пијаца. Према писању локалних хроничара, односно сећању старих Аранђеловчана, први пијац у пређашњој вароши налазио се у доњем делу града, на простору садашње бензинске пумпе. Нема података када је тачно настао, али мали број сачуваних докумената указује да је то могло бити у раздобљу од 1830. до 1840. године, а може бити и коју годину раније.

О значају старе пијаце, наш суграђанин, сада почивши Милош Миловановић, једном приликом записао је следеће: "Намеће се мишљење иза кога апсолутно стојим да је овај пијац био центар Аранђеловца, његов најважнији урбани и историјски простор и његов значај далеко превазилази све оно што је о њему писано и што се о њему данас мисли". Ово поткрепљује и чињеница да је почетком 20. века блатњава пијаца први пут калдрмисана и подигнута зграда "ваге". Године 1928. уведена је јавна чесма, уређена зелена пијаца, прилазни путеви и остали садржаји. За то време ово је била модерна пијаца какве није било у широј околини.

Становници околних села на пијацу су допремали све што се могло продати: воће, поврће, млеко и млечне производе, живину, крупну и ситну стоку, пшеницу, кукуруз, јечам, овас, пасуљ, суве

шљиве и остале производе. Окупи се ту пазарним даном, каже Миловановић, по 50 натоварених запрежних кола, волова, крава, опасних коња и ждребаца, шарених чеза и фијакера, а у прави пазарни дан и више од тога. А пијац пун свега, нема шта нема. Главни пијачни дан - петак, као што је то у још 52 места у Србији. Како беше тада, тако оста до данашњих дана.

У то време аранђеловачки извозници на велико, граде своје амбаре (магацине) у близини пијаце. Од сељака купљену робу, нарочито пшеницу, складиште у те амбаре, а затим је велепродајом испоручују купцима по читавој Европи. Тако популарна градска пијаца доби назив Житна пијаца.

Од 1930. године почиње нова реконструкција Житне пијаце. Озидана је нова зграда "ваге" за велике терете (на темељима старе) од пренапрегнутог бетона, са још једном помоћном малом вагом за ситну робу. Калдрма је замењена коцком, довезена из мајдана на Руднику.

Женска или зелена пијаца се налазила поред пута у близини чесме. Ту се трговало поврћем, воћем, млеком и млечним производима, јајима, живином (живом и уређеном), пићем, медом, шумским плодовима и сваком другом врстом прехранбене робе. Пијачарило се овде и трговало све до 1946/47. године, када је пијаца укинута. Зграда "ваге" преуређена је у музеј НОБ-а, а околни простор претворен у парк.

Друга, такозвана Горња пијаца, налазила се на старом вашаришту, дуж ограде поред некадашње "Чичине школе". Уређењем вашаришта у спомен парк посвећен народном хероју Милану Илићу Жући, пијаца се сели са леве стране Кубршнице на простор од Центра за социјални рад до Ломине улице. Током 1975. године, поред зелене пијаце овде је изграђен нови тржни центар какав Аранђеловац није имао до тада. У склопу тржног центра ради и тзв. "бувља пијаца". Подсетимо се за тренутак откада потиче овај рогобатни назив "бувља" пијаца.

*Чесма на житној пијаци (Државни календар Краљевине
Србије, Београд 1903, стр. 250),
Поред чесме стоји Петра, избеглица из Мостара,
дечак Вукашин Стефановић, а у мантилу Милан Бугарин
(податке дала Емилија Вујић).*

Након Другог светског рата, 1945. године, народ спонтано почиње да формира дивље пијаце. Ради пуког преживљавања за храну се продавало све што се могло продати: одећа, обућа, делови намештаја, драгоцености и све остало. У Београду се тих година појавила прва дивља пијаца на југоисточним падинама Звездаре, према Авали. Беше ту лепе и квалитетне робе, али не ретко и оне јефтиније, често похабане, са понеком бивом заосталом из рата. У намери да сниже цену роби купци је назваше "бувља пијаца". Како беше тада, тако остаде до данашњих дана.

Аранђеловац такође има тзв. "бувљу пијацу", али не ону са падина Звездаре, већ званичну, лепо уређену пијацу са новом и квалитетном робом и ценама за свачији џеп.

Следећа значајна пијаца налазила се у горњем делу града, преко пута Старог здања у дворишту бивше буковичке општине - улица Илије Гарашанина 24, позната као "Буковичка пијаца". За ову малу пијацу једино се зна да постоји од пре Другог светског рата. Овде се намирницама снабдевало околно становништво, угоститељи и бањски гости. Била је веома посећена и добро снабдевена. Робу су доносили становници околних села: Буковика, Мисаче, Гараша, Даросаве, Босуте и других места. Трајала је све до половине шездесетих година прошлог века, када је новом урбанизацијом града укинута. Неку годину раније пре њеног укидања формирана је нова пета пијаца код данашњег комуналног предузећа "Букуља", где се и сада налази.

Почетком шездесетих година, нагли економски развој Аранђеловца условио је велика насељавања. Град се ширио у свим правцима, нарочито његов горњи део. Овај нагли пораст градског становништва утицао је да се поменута пијаца развије у модеран тржни центар са осталим пратећим садржајима.

Вашар (*vasar*) је реч мађарског порекла, дочим је назив сајам или панађур узет из грчког језика. Велики народни вашари, имају дугу традицију у српском народу. Одржавани су на одређене верске празнике обично на ширем, слободном простору (плацу) из два дела. На једној страни продавала се ситна и крупна стока, занатски производи као и друга роба широке потрошње. На другој страни (обично у порти цркве, или неком другом одговарајућем месту) одржавао се народни вашар, где се играло у колу и певало. Под шатрама се јело (печење, кувани купус, роштиљ...), пило и лумповало, једноставно препуштало се чарима које само вашар може да пружи. Обављана су такође многа познанства, нарочито младих, од којих се, не ретко, већина завршавала браком.

Аранђеловац има два таква вашара, један се одржава 26. јула на дан Светог Архангела Гаврила - Аранђеловдан и 28. августа на Велику Госпојину.

Пре 1941. године у Аранђеловцу је био познат народни вашар (Сабор) на Белу недељу (Аранђеловачке литије), седам дана по Тројицама - Петровске покладе, а одржавао се у парку Буковичке бање. Беше то силан сабор, окупљао је народ из околних села, али долазили су људи специјално за ову прилику из других места. Главна манифестација тога дана био је избор најлепше девојке сабора као и најлепше ношње. Временом ова манифестација губи значај и полако престаје да постоји.

Како се град ширио тако су вашари мењали место. Првобитно сточни вашар се налазио на месту садашњег "Жућиног паркића". Негде близу средине парка беше велика колска вага, за мерење стоке и једним бунаром у близини данашње спомен-чесме. Народни скуп се одвијао на нешто вишем простору, познат као Вашариште. Народ је шетао и улицом града, посећујући радње и градске кафане.

Преуређењем старог вашаришта у парк, некадашњи вашар се практично дели на две одвојене целине, сточни и народни. Сточни

је пресељен на Ђајино брдо, иза школе "Милош Обреновић", и ту остаје дуге време, а народни вашар се сели прво у порту Врбичке цркве, а затим на улицу Краља Петра I и ту остаје све до сада. Уређењем Ђајиног брда у спортске терене сточни вашар практично престаје да постоји. Уместо вашара формиран је сточни пијац. Једно краће време се одржавао на Јешовцу (изнад Инфо-плана), а затим је убрзо пресељен подно Рисоваче, на путу за село Бању, где се и сада налази.

У једном периоду био је организован и вашар паприке, седмог октобра, познат као Паприкарски вашар, али се ни он више не одржава.

Александар - Аца Милинковић

Једна историјска прича без наслова

Дана 28.06.2013. године навршиће се 70 година од тужног догађаја који се десио у Аранђеловцу, у ноћи између 28. и 29. јуна 1943.год. У рано јутро, на зликовачки начин је убијено 10 грађана Аранђеловца, који су живели у доњем делу града, у данашњој улици Краља Александра. Те ноћи, из својих кућа су отети Милан и Веса Стефановић, син и отац, трговци, Пера Урошевић, банкар, Љубица Михаиловић, домаћица, ћерка Илије Михаиловића, народног посланика, Жика и Ђура Алексић, син и отац, Светозар Лазаревић, кафеџија, власник некадашње кафане "Лазаревић", Живојин Лазаревић, земљорадник из Врбице, и мој деда по мајци Мијаило Петровић, трговац. Њихов комшија, тешко болесни и слабо покретни, Драгиша Симић, власник млина, убијен је у својој кући у присуству и наочиглед своје ћерке Дивне. Сви остали грађани, осим Љ. Михаиловића, З. Лазаревића и Мијаила Петровића, убијени су ту ноћ у кафани "Лазаревић". Љубица Михаиловић, Живојин Лазаревић и мој деда Мијаило, убијени су сутрадан на планини Букуљи пуцњевима у главу из непосредне близине. Свима убијенима су куће опљачкане, а поред скупих ствари ношена је и храна и гардероба.

Убиства су извршили млади људи, грађани Аранђеловца, другови синова и унука убијених, припадници партизанског покрета. Дана 28.06.1943. године на планини Букуљи, убице су формирале партизански батаљон, који је на предлог њиховог члана Милоша Савковића, писца (чије име носи аранђеловачка гимназија) назван "Челик батаљон". Припадник тог "Челик батаљона" је био и Михаило Ивковић Бели, чије име је некада носила данашња основна школа "Милош Обреновић". Први "ратни подвиг" тог батаљона је изведен исте ноћи након формирања. Овај "ратни подвиг" је припадник батаљона Мика Милосављевић назвао "Напад на Аранђеловац" у својој књизи чије тачно име ми није остало у сећању, иако сам се трудио да га запамтим. Знам да почиње са "Историја НОБ-а... "Ратни подвиг" је изведен тако што је у небрањени Аранђеловац, који је био под управом Немаца и Бугара, а који ту ноћ нису интервенисали иако су морали да чују пуцње, ушли припадници батаљона и направили масакр који је претходно описан.

Већина убијених су могли да буду бар очеви, ако не и деде убицама. Мој деда Мијаило Петровић је имао тада 66 година. Послушао је наредбу и изашао напоље из куће и предао се убицама из страха за свог унука Велибора Симића Бокицу, који је ту ноћ са њим заноћио у кући. Из страха за безбедност унука, деда је змогао снаге да изађе напоље и преда се убицама, претходно ставивши у шаку унуку метални новчић, пољубивши га у главу, и рекавши му: "Немој да се плашиш, вратиће се дека".

Деда се није вратио, а након неколико дана су га нашли на Букуљу мртвог, са разнетом главом.

Сви убијени су након рата проглашени народним непријатељима уз обавезно одузимање имовине.

Прошло је 70 година од те ноћи, а и данас су остале нејасноће везане за овај догађај (зашто је све то требало? Зашто су Љ. Михаиловић, З. Лазаревић и деда Мијаило одведени на Букуљу, а нису убијени као и остали? Кома су сметали старци? Да ли је све урађено у договору са Немцима, јер је немогуће да Немци, Бугари и жандари, који су били власт у Аранђеловцу тих дана, нису чули пуцње?)

Пре неколико година почела је рехабилитација убијених. Познато ми је да је Драгиша Симић рехабилитован, а за остале не знам. Ја још нисам повео поступак рехабилитације мог деде Михаила из разлога што је моја мајка била против. Када сам јој споменуо могућност и рехабилитацију, одговорила ми је да нема снаге да пролази кроз то. Ипак, тај трагичан догађај је оставио дубоке последице на њу. Као да је навикла да живи као ћерка народног непријатеља.

Ја могу да је разумем. Мог деду, а њеног оца, нема ко да рехабилитује, јер он за нас никада није био то зашта је оптужен. Он је био, иако га нисам упознао, добар човек, отац троје женске деце и тада деда троје унучади. Таква пресуда нам заиста не би ништа значила. Знам да ни мом деди то не би ништа значило и да је сада жив, већ би ми само рекао: "Пусти то и чувај се".

Ова прича ми пуно више значи од једне обичне судске пресуде. Некада, када сам имао више времена, имао сам намеру да напишем књигу о овом догађају, али сам од тога одустао. Не знам како бих је написао када не знам ни какав наслов да дам једној истинитој причи. Размишљао сам о насловима: "Мој деда - народни непријатељ", "Видовданска ноћ у Аранђеловцу" ...

Можда би могао да буде и наслов: "Србија-Немачка 10:0". Зашто овај наслов? Зато што је "*Челик бајталџон*" имао фуриозан почетак: 10 убијених Срба, а ниједан Немац. Пошто не познајем даљу историју овог батаљона, није ми познато колики је коначан резултат, али се надам да је победила Немачка.

*Љубомир Бошковић,
адвокат из Аранђеловца*

ФРАГМЕНТИ ИЗ ПРОШЛОСТИ

Из теста мента Благоја Јовановића и жене му Цакe о подизању Гимназије у Аранђеловцу

... Сва примања по пресудама, осудним решењима, облигацијама, признаницама и уговорима да се наплате уколико могу и од овог свег добивеног новца, по добитку трошкова око наплате да се оснује један фонд под именом "Фонд Благоја Јовановића и жене му Цакe из Аранђеловца за подизање гимназије у Аранђеловцу".

Кад тај фонд нарасте у довољној мери, онда из тог фонда да се подигне Гимназија у Аранђеловцу на мом плацу до Црквене улице, који план такође оставља м реченом фонду.

Како ја на извршењу код власти имам преко 100.000 - сто хиљада динара примања, а имам код себе велику суму разних примања по исправама по којима наплату нисам тражио, то сматрам да ће целокупна сума бити више него довољна за подизање гимназије, па стога и још ако се буде дуго чекало са одобрењем надлежних за подизање гимназије, те фонд буде знатно нарастао ако је могуће да се из фонда гимназијског подигне и једна болница у Аранђеловцу за лечење болесника из целог среза Јасеничког и вароши Аранђеловца.

Ради извршења ове моје жеље за подизање гимназије и болнице ја именујем овде нарочити одбор у који ће да уђу: Начелник среза Јасеничког /округа крагујевачког/ као председник одбора, а чланови да буду: Светозар Ђокић, Коста Н. Костандиновић, Илија П. Мијаиловић, Андреја Стојановић и Милорад Матијашевић сви трговци из Аранђеловца. Ова сам лица о свој мојој намери известио и добио њихов пристанак.

Одбору овом ја ћу још за живота предати све што сам реченом фонду наменио, па нека још сада приступи раду, а и наплати од дужника колико ко и до сада буде хтео платити; иначе кад год закон за то буде дао могућности, тога ради издаћу им особно пуномоћје још сада.

Ми

Александар I

по милости Божијој и воли народној
Краљ Срба, Хрвата и Словенаца

На предлог нашег Министра Просвете, у дог-
овору са Државним Саветом, а на основу чл.3. закона о задужби-
нама, одобравамо:

да се оснује задужбина под именом:

"ФОНД БЛАГОЈА ЈОВАНОВИЋА И ЖЕНЕ МУ ЦАКЕ, ИЗ АРАНЂЕЛОВ-

ЦА, ЗА ПОДИЗАЊЕ ГИМНАЗИЈЕ", којим ће управљати одбор одређен те-

стаментом.

Наш Министар Просвете нека изврши овај указ.

11 новембра 1924. год.

у Београду.

Министар Просвете,

В. Цукерман

В. Цукерман

Ако позвани за то нађу да се може и на другом месту у Аранђеловцу корисније подићи гимназија, онда тако нека и буде, не мора дакле на плацу који сам ја за тај циљ оставио, али у том случају остављени плац припада реченом фонду и са њим може урадити како за сходно нађе.

Ако се сем напред поменутог мог имања непокретног буде појавила још каква моја непокретна имовина, било по селима или вароши Аранђеловцу после моје смрти, онда и ту имовину остављам фонду за подизање гимназије, да се прода и новац у фонд унесе.

Све што буде фонд наплатио унеће на уложну књижицу у сигуран новчани завод за приплод, како не би новац бесплодно лежао. Одбор који сам именовано за подизање гимназије и ако је могуће и болнице, одређујем и у осталом као одбор за извршење овога тестаментa у колико његова сарадња буде потребна, а буде се тицало фонда...

31. октобра, 1919. год.
у Крагујевцу

Благоје Јовановић с.р.
трговац из Аранђеловца

О нашој прузи

Обраћање сенатора Лазара Анића,
*(из сџенографских белешки са Хредовног скуишшинског
сасџанка 19. марта 1937. године)*

Господо сенатори,

Пред нама се налази буџет. Ја верујем да је он састављен лепо, ја верујем у Министарство финансија као доброг финансијера, а исто тако верујем да за тај буџет има и покрића. Али, господо, ја морам да се осврнем на извесне ствари у њему, нарочито које се тичу Министарства саобраћаја. Што се тиче тога Министарства, буџет је доста обилан. Ја се радујем и мило ми је што се увиђа потреба за грађењем железнице. То је врло добра ствар и камо среће да можемо да вежемо све вароши и сва места железницом. Али има у њему једна ствар која нас Шумадинце дира. Пре неколико година пројектована је једна пруга, такозвана Јадранска пруга. То је дупли колосек за Скопље, и та пруга је од великог значаја како са трговачког тако и са војничког гледишта. Познато нам је свима како је било са том пругом за време рата, како је Рипањски тунел био искварен а исто тако и поједини делови пруге тако да је врло рђаво та пруга служила војсци. Да се то не би поново десило дошло је до ове дупле пруге, али да она не би ишла трасом као ранија, ова је окренута преко Ресника на Лазаревац, Аранђеловац, Тополу и Наталинце, одакле треба да се споји са пругом која иде од Лапова на Јадранско море. Прошле године била је у ту сврху у буџету предвиђена сума од 5 милиона динара за довршавање два тунела: Бела река и Сарановачки тунел. Сарановачки тунел је био скоро готов, али је г. Министар саобраћаја био тако расположен према Шумадинцима, а томе се не треба ни чудити, да је прошлогодишњи кредит од 5 милиона динара употребио у другу сврху.

Ове године, као што видите, у буџету је једна мала сума за ликвидацију целокупног тога рада. Ова пруга, као што сам рекао, има велики војнички и трговачки значај, и вама је познато да она пролази поред Опленца, који је за нас једно свето место, где долазе многи људи, разни странци и депутације, и кад дођу ти

странци, онда се упрегну сва могућа возила, а кад би та пруга била готова, онда би се употребила. Нама Шумадинцима то изгледа врло незгодно. Шумадинац резонује и каже: Чим смо видели г. Спаху као министра саобраћаја, мислили смо: свакако ће се нама Шумадинцима лепо одужити. И одиста, лепо нам се и одужио! Ово господо, што сам рекао нема баш много велике вредности, али лакше ми је у срцу кад сам казао...

Иди код Рате, да се играчи не пате

Година је 1947. Ратне ране, беда на све стране, али и наде због мира дају оптимизам који се најлепше огледа у спорту. Спортисти су били жељни такмичења, а народ разоноде, па су и фудбалски догађаји праћени са посебном пажњом. У формираној држави ДФЈ (Демократска Федеративна Југославија), организују се фискултурна друштва по строгим правилима и новим упутствима за рад на терену. Кроз службени лист Фискултурног Савеза "Гласник", јасно су дате инструкције, па и наводи о разним, могућим врстама прекршаја и њиховом санкционисању, са јасно апострофираним именима ФД-а (Фискултурних друштва и појединаца).

Фудбалска секција ФД-а "19. септембар" у Аранђеловцу, са муком успева да окупи играчки кадар. Сваки искусан играч је добро дошао да полетној млађарији у тиму својим знањем и искуством унесе сигурност у игри. Међутим, они који су дошли из заробљеништва, пролазили су посебне провере из више разлога. Ако су отерани у ропство ради принудног рада, имали су један третман, а заробљеници војске Краљевине Југославије су подвргавани и другим тежим поступцима провере повратком у домовину.

Један од бољих играча аранђеловачког АСК "Обилић" до 1941. Станимир - Сташа Сарамандић, био је питомац у краљевој гарди, те је као такав, имао свој ратни распоред, на којем је стицајем ратних околности заробљен и транспортован у заробљенички логор у Немачкој. По окончању рата, Сташа се вратио у своју родну земљу и град, те се сналазио као и сви други, да своја знања употпуни и обезбеди егзистенцију у новом друштвеном поретку, па уписује студије Правног факултета у Београду.

Играње фудбала у заробљеничком тиму одржало му је фудбалску виталност и жељу да настави фудбалску каријеру.

**Фотографије Фудбалског тима заробљеничког логора,
Немачка, 1941-1945.**

Сташа Сарамандић, стоји други с лева на десно

Сташа Сарамандић, стоји четврти с десна у лево

Сташа је са посебним симпатијама дочекан од навијача и саиграча, а све у циљу да се тим ојача. Али "не лези враже", нису сви тако мислили. Нова власт па и неки пријатељи нису благонаклоно гледали на његов повратак, јер се као краљев питомцац заклео краљу на верност, што није било у складу са идеолошким смерницама под којима је била и "нова физкултура" .

Неизвесност Сташиног спортског па и друштвеног статуса, покушали су да разреше двојица Аранђеловчана веома посвећених фудбалу: Бранко - Ћата Ивковић (локални матичар, али познатији као фудбалски пионир, играч, прегалац, старатељ за најважнију ствар у фудбалу, а то је квалитетан подмладак) и Предраг - Драган Симић (играч АСК "Обилић" и послератни дугогодишњи члан управе фудбалских клубова).

Ћата и Драган се обраћају тадашњем Министарском форуму за спорт и омладину, који је у то време, као бивши ратник и партизан, водио друг Ратомир - Рато Дугоњић, чувени центарфор предратне сарајевске "Славије", фудбалски професионалац и одличан познавалац спортских прилика и неприлика. Рачунајући на његово велико животно и спортско искуство, започели су разговор у свом стилу:

"Друже Рато, могу ли фудбал да играју и другови који нису организовани?" Ћата и Драган нису ни започели објашњавање, кад их је прекинуо глас друга Рате:

"Ма ко је то рекао да омладина не сме да се бави физкултуром? Нама је потребна масовност и здрав физкултурни покрет... фудбал нарочито!"

Фудбалско лукавим маниром, оперативно, па и дипломатски обе стране су се добро разумеле. Непосредно после разговора који је обављен са другом Ратом у наредном, званичном листу "Гласник" од 22. маја 1947. год. на страни бр.3, у делу ОДГОВОРИ ОРГАНИЗАЦИЈАМА појавио се запис :

Одговори организацијама

СРЕСКИ ОДБОР — АРАН- ЂЕЛОВАЦ

Кад друштво промени назив или се фузионише са другим друштвом онда срески — градски одбор треба да изврши исправку у називу на легитимацији фискултурника и у картотеци.

За фискултурника Станимира Самарџића треба да вам се достави нова легитимација са назначењем на првој страни „дупликат“, коју ћете проверити и издати друштву „19 септембар“ из Аранђеловца.

У јуну 1947. на аранђеловаком вашаришту је одиграна веома значајна утакмица, где је "19. септембар" био домаћин репрезентацији ДФЈ. У том репрезентативном саставу, био је и уважени Мирослав-Мехо Брозовић, а нешто касније у периоду од 1952. до 1956. на истом вашаришту, у разним фудбалским улогама појавише се: Антон Погачник, Ернест Дубац, Златко Чајковски, Славко Монсидер и Густав Лехнер. Сва четворица су били слободни грађани и чланови репрезентације НДХ у периоду од 02. травња 1940. до 09. травња 1944. године.

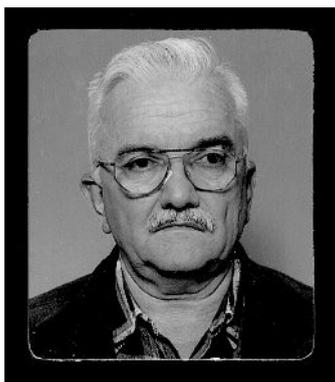
Има ли ваге која може извагати ове паралеле?

И хоћемо ли се научити прагматичнијем и уваженијем приступу, оном што нам је ближе, најближе?

У Новом Саду,
15.07.2013.

Душан М. Теофановић

IN MEMORIAM

**др Милан Ташић
(1941-2013)**

Наш др Милан Ташић рођен је 31.03.1941. у Београду. Брзо је дошао Други светски рат и наш Тале ратно време проводи код бабе и деде у Свилајнцу. А, наравно, како код нас бива, отац коњички официр одлази у заробљеништво. По завршетку рата Тале полази у школу у Крћевцу одакле му је и отац. Отац ради у Тополи и Милан тамо похађа ниже разреде гимназије. Прелазе у Аранђеловац где Тале завршава малу матуру. Бриљантан у свему, школи, понашању, ваншколским активностима, другарству...

И, наравно, као такав, уписује медицину и у истом стилу завршава. Враћа се у Аранђеловац, ради у медицинском центру, почиње као дечји лекар, а касније специјализира хирургију. Као хирург Аранђеловачке болнице 1988. године постаје директор медицинског центра. Активан је и у републичким здравственим организацијама, како је он говорио, у РЗЗЗС...

Слободно време проводи са супругом Горданом, такође лекаром и двома ћеркама Тијаном и Иваном. Како норме добре породице налажу Тијана завршава технологију, а Ивана медицину. На време заснивају породице са њима сличним младићима и рађају по двоје деце.

Милан слободно време користи за свој омиљени хоби, фотографију и музику. Кад год може тај свој хоби дели са пријатељима. Када смо основали Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", одмах је постао активан члан. Ни дружење у кафани није му страно, брзо постаје редован члан за сталним столом у кафани код "Чоке".

Свој патриотизам према Србији и српском народу показује учешћем на војним вежбама, а круна тог патриотизма је проведено време у војно-санитетској јединици у одбрани Вуковара.

IN MEMORIAM

Милосав Катанић Кале
(1940-2013)

Рођен 1940. године у Аранђеловцу у Циганмали у занатској породици као треће дете од оца Душана и мајке Стајне. Како су рано остали без мајке имао је посебну пажњу од сестара Љубе и Верице. Са поносом је истицао доброту његовог деде Милована, познатог занатлије коживара. Растао је у друштву циганмалских девојака и момака и са њима делио све оно што је тадашња омладина чинила, дружење, помоћ родитељима, игре, и много тога позитивног.

Као гимназијалац, сем осталих друштвених активности бави се и фолклором у тадашњем "Абрашевићу". Као и сви добри момци, уписује факултет и наставља активности у КУД-у "Шпанац" у Београду. Велики број другарица и другова из Аранђеловца наставља да игра у "Шпанцу". Факултет му не иде баш најбоље, али зато оно што је наследио у породици Катанић рано примењује и као студент. Његова студентска соба увек је била пуна занатског алата и занатских производа, као и другарица и другова за које је увек имао времена. Дошао је на идеју да направи оџачара од кованог гвожђа као симбол себи и другима. Дуго је од тога остваривао приходе и тако себи обезбеђивао издржавање у Београду.

Често је долазио у Аранђеловац, а један долазак је определио његов даљи животни пут. Упознао је девојку Мирјану Биорац. Са њом је засновао породицу и запослио се у "Шумадијипромет" у Аранђеловцу. Живе срећно и задовољно, развијају породицу, срећују кућу у Циганмали, а Мирјана вероватно из љубави према Калу са поносом истиче да је и она сад Циганмалка. У породици имају двоје деце, а Кале наставља да ради у Буковичкој бањи. Породична трагедија коју су имали није много променила њихов достојанствен и ведар однос према рођацима и пријатељима. Кале поново узима занат у руке и прави производе од дрвета, а посебно се опредељује за израду рамова за слике.

Како је увек волео да се нађе у друштву својих пријатеља, учествује у оснивању задужбинског друштва "Први српски устанак" из Орашца и удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859". Када је схватио да више не треба да се бави занатом, а већ је и пензионер, затвара радионицу, продаје алат, купује компјутер и на њему упорно ради, а време посвећује својим унукама које су га посебно волеле. До краја остаје ведрога духа и поштује све оне који су му били драги пријатељи.

Кале, хвала ти за све лепе тренутке које смо провели са тобом.

*Удружење грађана
"Баштина и будућност" -
Аранђеловац 1859"*

IN MEMORIAM

**Љиљана Симићевић Теа
(1952-2013)**

Љиљана Симићевић Теа била је један од највећих хуманистичких прегалаца нашег града. Укључена срцем у Удружење "Деца у срцу", свој живот посветила је побољшању услова живота деце са посебним потребама. Била је активна у овом послу и постигла је запажене резултате, на чему су јој захвална многа деца и њихови родитељи.

Љиљана је била и уметнички дух, бавила се сликарством и другим видовима уметничке креативности, показујући на тај начин изузетну љубав према животу и људима. Напустила нас је, али њено људско дело и ангажман на плану уметности непролазан су траг за све оне који су је познавали и били њени пријатељи.

*Удружење грађана
"Баштина и будућности -
Аранђеловац 1859"*